

Centraal Planbureau: in 2024 meer mensen onder armoedegrens

Door RTL Z

9 maart 2023 07:58 • Aangepast 9 maart 2023 16:34

Laat ik jullie even meenemen in een verhaaltje; een traditioneel gezin, zo weggelopen uit een reclame voor een vakantiewoning van Landal. Vader werkt, moeder is thuis met de kinderen van 8 en 13 omdat zij 100% arbeidsongeschikt is. De vader is laagopgeleid en werkt in een distributiecentrum.

Ze wonen in een doorsnee eengezinswoning van de lokale woningbouwvereniging. Kosten: 679 euro. De woning is redelijk geïsoleerd en ze gebruiken ongeveer het landelijk gemiddelde aan energie. Zonnepanelen zijn er niet omdat het dak hier niet geschikt voor is, en de woningbouw is nog niet begonnen met het installeren van een warmtepomp. De energie- en gasrekeningen zijn daarom samen zo'n 278 euro per maand en zo'n 24 euro voor water. De lokale lasten liggen in hun gemeente gelukkig wat lager en komen op 67 euro per maand uit.

Zeker met twee kinderen ontkom je niet aan een telefoon, televisie en internetaansluiting. Daarom betalen ze hier 85 euro per maand voor, nog zonder de losse abonnementen voor een mobiel toestel wat tegenwoordig echt overal voor nodig is. Daar betalen ze nog eens 80 euro per maand voor, voor beide ouders.

Een zorgverzekering is verplicht en gezien de ziekte van de moeder ook wel handig, dus daar gaat per maand 353 euro naar toe. Voor dit bedrag zijn ze minimaal aanvullend verzekerd. Alle andere verzekeringen kosten dit gezin 41 euro per maand, en zo'n 53 euro per maand gaat naar het onderwijs voor de kinderen. Beide ouders hebben een bankrekening voor 8 euro per maand, en er staat een tweedehands auto voor de deur voor het woon-werkverkeer van de vader, de doktersbezoeken van de moeder en het naar school brengen van de kinderen. Kosten: 67 euro per maand, exclusief benzine.

Naast deze vaste lasten moet er natuurlijk nog gegeten worden. Dit kost voor 4 personen gemiddeld 25 euro per dag, zegt het Voedingscentrum. Maar ze eten allemaal uit dezelfde pan, dus ipv de 760 euro die je zou moeten hebben, wordt naar beneden bijgesteld tot een bedrag van 591 euro per maand voor de boodschappen. De kleren en het huis moeten schoon, de haren gewassen, de baard geschoren en de billen geveegd: allemaal kosten die oplopen tot zo'n 100 euro per maand. Kleding: zo'n 211 euro per maand. Inboedel, onderhoud, pleisters en het gespreid betalen van het eigen risico voor de zorg: nog eens 216 euro.

Het sociale leven kost ook geld. Op bezoek gaan, bezoek ontvangen, sportclub voor de kinderen, een uitje: 324 euro per maand.

Voor de mensen die snel hebben meegerekend: de totale uitgaven voor dit fictieve gezin zijn 3100 euro per maand. In werkelijkheid zal dit hoger zijn, aangezien moeder ziek is en vader ook een zware baan heeft. En dan hebben ze nog het geluk dat er geen (voedsel)allergieën of huisdieren zijn. Maar: er is nog geen druppel benzine getankt.

Het sociaal minimum voor een gezin van 4 personen ligt in Nederland op 2170 euro per maand netto. Je hoeft geen wiskunde gestudeerd te hebben om direct te zien dat er een gat van maar liefst 930 euro is ontstaan, wat dit gezin elke maand tekortkomt.

Deze cijfers zijn niet zomaar uit de lucht gegrepen. De kosten zijn gemiddelden die het Nibud, SCP en CBS gebruiken in hun tussenrapport 'op weg naar een nieuwe armoedegrens' uit juni 2023¹.

En al die kosten worden als een noodzakelijke kostenpost gezien om een acceptabel bestaan te hebben. Oftewel: kan je deze zaken niet betalen, dan leef je onder de grens die men in Nederland als acceptabel ziet, de grens die onze overheid als acceptabel ziet.

Voor meer dan een miljoen mensen² is dit in 2024 de dagelijkse realiteit. Zij moeten, om dat tekort van 930 euro elke maand op te vangen, schrappen in de contributies voor sport & bibliotheek, kunnen niet sparen voor het opvangen van een financiële tegenvaller, moeten het bedrag van de boodschappen naar maximaal 100 euro per week bijstellen, als ze dat al redden. Dat gaat weer ten koste van gezonde voeding en variatie, wat weer gezondheidsproblemen oplevert. Zij kopen geen nieuwe kleding als de oude kapot gaat, gaan niet op een uitje, op bezoek en ontvangen geen bezoek. De auto zorgt ieder jaar bij de APK voor stress, wat is er nu weer kapot? En veel binnensteden kunnen ze niet in omdat de auto niet aan de regels voor uitstoot voldoet. Een uitvaartverzekering is er niet, en een vakantie in zo'n Landal huisje zal niet meer zijn dan het zien van de reclame op televisie.

In de praktijk vullen wij het gat van 930 euro op met een enorm ingewikkeld netwerk aan toeslagen en potjes. Kindgebonden budget, huurtoeslag, zorgtoeslag, kinderopvangtoeslag. Maar ook met deze toeslagen zal de grens van het acceptabele bestaan niet gehaald worden. Geen sport, geen variabele voeding, geen uitjes, geen vakantie. Wel ieder jaar de stress over het wel of niet terug moeten betalen van al deze potjes. Wel ieder jaar de stress of het UWV nog wel vind dat moeder echt chronisch ziek is. Iedere dag stress over boodschappen of onverwachte uitgaven.

Ze kunnen niet terecht bij de voedselbank omdat ze nog onder de norm zitten. Bijzondere bijstand krijgen ze niet omdat het inkomen te hoog is.

Is dat een acceptabel bestaan?

---

¹ <https://www.scp.nl/publicaties/publicaties/2023/06/30/op-weg-naar-een-nieuwe-armoedegrens>

²

<https://www.rtlnieuws.nl/economie/artikel/5370339/cbp-raming-koopkracht-2024-overheidsfinancien-te-kort>

Inhoud

- De praktijk
- Nog even wat cijfers
- Beeldvorming
- Preventie
- Maatregelen
- Nazorg
- Financieel
- Afkortingen

De praktijk.

Het verhaal uit de inleiding is niet zomaar uit de lucht gegrepen. Het is een fictief voorbeeld van wat er dagelijks gebeurt. Deels geïnspireerd door verhalen die op/in (sociale) media verschijnen. In de afgelopen decennia is er lukraak gesneden en geschoven in het beleid rondom inkomen en ondersteuning, op basis van gemiddelden, waarbij geen enkele rekening wordt gehouden met de achterliggende redenen van armoede. Men is uitgegaan van een grote zelfredzaamheid, goede gezondheid en het volledig begrijpen van alle systemen en regels.

In de praktijk is er een groeiende groep mensen met een omvang van meer dan een miljoen (1 op de 17 Nederlanders) die weinig tot niet zelfredzaam zijn, die ziek zijn, al dan niet chronisch of tijdelijk, die helemaal niets snappen van alle moeilijke taal in brieven, regels en systemen en daardoor onder of rond de armoedegrens leven.

Het gevolg: beleid wordt gemaakt met ronde deksels, terwijl de mensen waarvoor het is een vierkante trommel hebben.

Er heerst een algemeen beeld onder de mensen dat als je in armoede zit en niet rond kan komen, je het hier zelf naar hebt gemaakt en dat je niet met geld om kunt gaan.

De bijstand wordt gezien als een hangmat waar men de hand in ophoudt en vanuit alle kanten wordt men gedwongen om zo snel mogelijk weer aan het werk te gaan, of dit nu mogelijk is of niet.

De controle is streng, de druk hoog en je betaalt met je privacy en eigenwaarde voor de hulp die je al dan niet krijgt. De bijstand is geen vangnet maar een regime en ook de mensen die 100% arbeidsongeschikt zijn komen hierin terecht zonder ook maar enig vooruitzicht op verbetering. De overheid behandelt haar burgers vanuit wantrouwen. Daarmee wordt helaas tevens wederzijds wantrouwen gekweekt.

De praktijk is: mensen komen op of ver onder het sociaal minimum terecht door ziekte, echtscheiding, overlijden van een partner, pech of zelfs door de overheid zelf, ziet ook de Nationale Ombudsman al enkele jaren³. Een auto-ongeluk of hartinfarct kan mensen met een salaris van 3000 euro per maand binnen een jaar op een inkomen van nog geen 1200 euro per maand brengen zonder enige kans hier nog uit te komen omdat de vaste lasten wel op het niveau van de 3000 euro per maand blijven steken. Je woonhuis waar je niet uit kan omdat er geen andere woning te vinden is, ziet men als vermogen waardoor alle deuren qua regelingen voor je sluiten. Je dure huurwoning waar je niet uit kan om dezelfde reden, moet je de huur volledig van blijven betalen omdat huurtoeslag niet mogelijk is.

Men wil wel, maar kán niets.

Want de stress om alle rekeningen en het kunnen betalen van de boodschappen vreet mensen op⁴. Iedere tegenslag is er eentje die men volledig knock-out kan slaan en verder in de problemen brengt. De gezondheid holt achteruit bij een gebrek aan gezonde en variabele voeding, de zorg wordt vermeden tot men echt niet anders meer kan. Als een kies afbreekt door gebrekkige mondzorg uit angst voor de rekening, zal het bezoek aan de tandarts de klap zijn waarmee je over de rand valt, de armoede in, omdat men een aanvullende

---

³ <https://www.nationaleombudsman.nl/dossier/dossier-schulden>

⁴ <https://www.movisie.nl/dag-1-oorzaken-gevolgen-niet-kunnen-rondkomen>

verzekering simpelweg niet kan betalen. Door het rekenen en alles schrappen wat er te schrappen valt, blijft men als men geluk heeft overeind en maakt geen schulden. Maar, omdat er geen schulden zijn, is er ook geen hulp vanuit de instanties. Gevolg: verborgen armoede.

Van het beeld dat men niet met geld om kan gaan is juist het tegenovergestelde waar: mensen in armoede rekenen 24/7. Weten exact wat ze hebben, kunnen uitgeven en waaraan. Ze weten precies hoe ze met de minste middelen het meeste kunnen bereiken.

En toch is het beleid gericht op het belerende vingertje en budgetbeheer: anderen gaan uitleggen hoe ze met het geld om moeten gaan en die noodzakelijke smartphone of laptop voor contact met de overheid, internetbankieren, je zorgverzekering enz. wordt als teken gezien dat je het echt niet zo slecht nog hebt, ook al heb je al die spullen nog van voor de armoedeval. Er wordt gewezen naar de vele potjes en toeslagen, maar men vergeet dat de regels zo streng zijn dat men er amper aanspraak op kan maken en dat je bij de toeslagen vaak het risico loopt ze terug te moeten betalen.

Want heb je ook maar een euro te veel, dan mag je alles terugbetalen of maak je er geen aanspraak op. Hoge huur of overwaarde op je woning? Helaas. Krijg je een tas boodschappen van je moeder⁵? Lever (een deel van) je bijstandsuitkering maar in.

De regels zijn zo streng, omdat de maatschappij niet wil dat men ook maar een euro meer krijgt dan waar ze recht op zouden hebben, want wij, de belastingbetalers, gaan dat niet betalen voor iemand die zijn 'hand ophoudt om niet te hoeven werken'. Eigen schuld, dikke bult. Ga maar leren met geld om te gaan, je moet het zelf oplossen. Je zal het er wel naar gemaakt hebben, geld uitgegeven hebben wat je niet hebt. **Ga werken.** Doe je huisdieren maar weg. Je auto. Je grote televisie. Je smartphone. Schaamte komt om de hoek kijken. Isolatie en dus verborgen armoede.

En de beeldvorming die hieraan ten grondslag ligt is ontzettend hardnekkig. De kosten voor mensen in armoede zijn nooit onderzocht, maar je kan er van uitgaan dat deze oplopen tot in de miljarden over de hele breedte; extra zorg, uitvoeringskosten, programma's voor de kinderen, de ouders, de schuldhulpverlening, de schuldenindustrie en haar gevolgen van

5

<https://www.ad.nl/binnenland/vrouw-in-bijstand-die-boodschappen-van-moeder-kreeg-moet-toch-nog-2835-euro-terugbetalen~a65a01a9/>

uitzetting, rechtszaken en inbeslagnames. Jeugdzorg. Veilig Thuis. GGZ. Budgetcoaches, UWV cursussen en programma's. Toeslagen. Potjes. Bijzondere bijstand. Computerregelingen. Regelingen voor cadeautjes voor kinderen. Sportfondsen. Schoollunches. Onderzoeken. Voedselbanken. Kledingbanken. En zo kan je nog wel even doorgaan.

En dat terwijl de oplossing zo simpel is: zorg dat mensen voldoende inkomen hebben en houden zodat zij niet in of op de rand van de armoede terechtkomen. Kosten: 4 miljard. Besparing: vele miljarden.

Het sociaal minimum is dusdanig laag dat men zonder toeslagen niet eens kan rondkomen, en vaak ook met de toeslagen (kosten: 17 miljard in 2023⁶) niet. Mensen leven (ver) onder de grens van het acceptabele bestaan en zodra men daar eenmaal zit, komen de vooroordelen waardoor men nog verder zakt.

Dit manifest pleit voor een andere aanpak op vier terreinen: beeldvorming, preventie, maatregelen en nazorg. Dit richt zich vooral op mensen in uitkeringen, omdat daar het beleid scheef op de werkelijkheid staat. Maar ook werkenden worden geholpen met een groot deel van de voorgestelde maatregelen.

---

⁶ <https://www.overtoeslagen.nl/over-ons-werk/feiten-en-cijfers/toeslagen-in-aantallen-en-bedragen>

Nog even wat cijfers.

In Nederland leven momenteel 900.000 mensen in armoede, waarvan 221.000 kinderen.⁷

Volgens het CBS waren er in mei 2023, 397.000 mensen met een bijstandsuitkering⁸.
177.000 mannen, 226.000 vrouwen.

Kosten voor de gemeenten: 11,9 miljard euro⁹.

Het UWV verwacht in 2023, 840.000 mensen een uitkering uit te betalen.

290.000 uitkeringen zijn WIA

245.000 uitkeringen zijn WaJong.

166.000 zijn voor de WAO

139.000 zijn voor WAZ/IOW¹⁰

De kosten voor alle uitkeringen zijn 24,2 miljard euro in 2023.

272 miljoen hiervan gaat naar re-integratiebureaus.

2,3 miljard naar uitvoeringskosten.

Tussen 2012 en 2017 werden 23 miljoen terugvorderingen gedaan voor te veel ontvangen toeslagen. Vooral gezinnen en mensen op het minimum tot 2x modaal moesten toeslagen terugbetalen.¹¹ Het grootste deel (62%) had maar 1 terugvordering, 9% had te maken met 4 terugvorderingen tegelijk. 2,6 miljoen huishoudens moesten gemiddeld 500 euro terugbetalen.

In Nederland hebben we 2,5 miljoen laaggeletterden, die moeite hebben met taal en/of rekenen.¹²

Kinderen en jongeren die in armoede leven hebben meer lichamelijke en psychische klachten dan hun meer welvarende leeftijdgenoten. Ook hebben zij vaker overgewicht, voelen ze zich minder gelukkig, hebben ze vaker hechtingsproblemen met hun ouders en zijn ze negatiever over hun leven en toekomst. Volwassenen die leven met geldzorgen, schulden of armoede hebben vaker chronische stress, een ongezonde leefstijl of chronische ziekten zoals diabetes en hart- en vaatziekten.

---

⁷ <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/armoedebestrijding/armoede-verminderen>

⁸ <https://www.cbs.nl/nl-nl/cijfers/detail/82016NED>

⁹

<https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2023/12/gemeenten-begroten-ruim-7-procent-meer-kosten-voor-2023>

¹⁰ https://www.uwv.nl/imagesdxa/uwv-juninota-2023_tcm94-450968.pdf

¹¹ <https://www.rekenkamer.nl/publicaties/rapporten/2019/06/13/toeslagen-terugbetalen>

¹²

<https://www.cbs.nl/nl-nl/longread/rapportages/2023/monitor-laaggeletterdheid-proefjaar-2022?onepage=true#:~:text=In%20Nederland%20wordt%20het%20aantal,taal%2C%20maar%20ook%20met%20rekenen.>

Beeldvorming.

Zoals hierboven al beschreven is, is de beeldvorming over (de oorzaken van) armoede heel negatief en hardnekkig i, getuige de reacties op artikelen over (mensen in) armoede in de media of een getuigenis op het Twitter-account Armoede maakt Moedeloos¹³. Onder anderen door deze beeldvorming komt men terecht in een sociale isolatie, durft men er niet met de omgeving over te praten en zo blijft heel veel armoede verborgen terwijl de juiste hulp een hoop ellende en dus ook kosten voor zowel maatschappij als burger kan voorkomen.

Daarom moet er vanuit de overheid een voorlichtingscampagne komen: armoede kan iedereen overkomen. Een auto-ongeluk, ziekte, overlijden, scheiding: niemand kan voorspellen wat er gebeurt en van de een op de andere dag gigantisch kelderen in inkomen of in de schulden terechtkomen.

Je baas kan failliet gaan en werk vinden lukt niet iedereen direct.

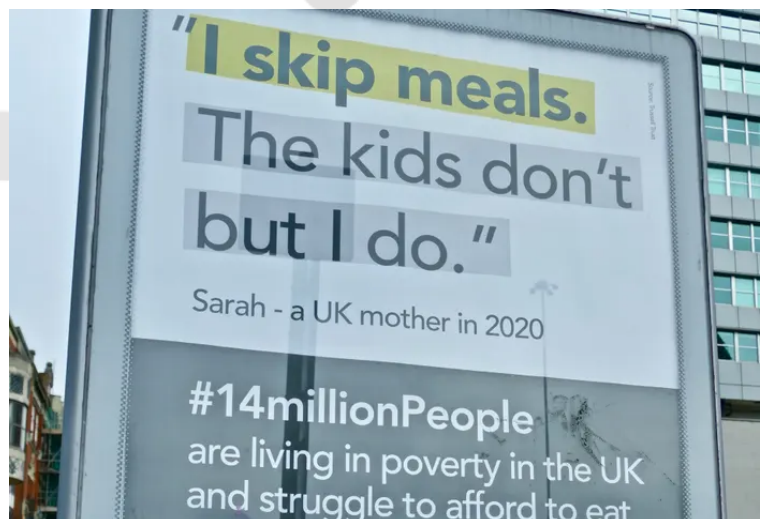
SIRE kan hierin een grote rol spelen.

De Nederlandse variant zal zich moeten richten op: het kan iedereen overkomen. Met foto's waarop het verschil in inkomen te zien is als een partner opeens wegvalt. Je door een arbeidsongeval thuis komt te zitten.

Je kan ook kiezen voor een confrontatie: laat zien wat de vooroordelen zijn door deze in tekst erbij te zetten en dan de praktijk af te beelden. Een combinatie van 'je zal het er zelf wel naar hebben gemaakt' met een foto van een vrouw die een hele stapel medicatiedoosjes voor zich heeft staan. Of een reclamespot met het vooroordeel 'je moet leren met geld omgaan' in combinatie met een man die in de supermarkt staat met een rekenmachine en de keuze moet maken tussen een

Voorbeelden zijn er in andere landen al: zo is er in de UK op veel plaatsen aandacht voor armoede, tot in de apps waarin je je reis met het OV plant aan toe. En die campagnes zijn heel simpel: 'kom je niet rond? Bel met dit telefoonnummer. Tot aan de tekst 'Armoede kan iedereen overkomen, ook jou. Vraag op tijd hulp'. Veel campagnes richten zich daar vooral op de kinderen die in armoede opgroeien of vrouwen die geen menstruatieproducten kunnen betalen.

¹³ <https://twitter.com/ArmoedeMaaktM?s=20>

brood of een pak wasmiddel, omdat de kassa net een andere prijs aangeeft dan wat hij had berekend.

Doel: de vooroordelen weerleggen en mensen die zich nu stil houden, overhalen om hulp te zoeken en zichtbaar te worden. Want alleen dan kunnen grotere problemen - en dus hogere kosten voor de maatschappij - voorkomen worden.

Concrete actiepunten:

- Bewustwordingscampagne opzetten om vooroordelen rondom armoede weg te nemen. (en om mensen te motiveren elkaar te ondersteunen wanneer je vermoed dat iemand het financieel moeilijk heeft. Menselijkheid terug.)
- De kosten van armoede voor de maatschappij in beeld brengen. Denk aan een maatschappelijke kosten-baten impactanalyse; investeren in armoede levert ons allemaal wat op.

Preventie.

Armoede die voorkomen kan worden zal het meeste voordeel opleveren. En dus moet er ingezet worden op preventie: hoe voorkom je dat mensen in armoede terechtkomen?

Een paar concrete punten:

- De overheid moet minder ingewikkeld zijn.
- Het sociaal minimum moet omhoog, en dus ook uitkeringen. Verwerk de adviezen van de commissie sociaal minimum in nieuw sociaal minimum.
- Voorkomen dat het inkomen blijft kelderen bij ziekte of pech.
- Toeslagen afschaffen.
- Arbeidsongeschikten moeten uit de bijstand.
- De schuldenindustrie moet aan banden gelegd worden.
- Wantrouwen moet plaats maken voor vertrouwen.
- Laat werken lonen.

Een aantal van deze punten werkt niet alleen preventief, maar zal ook mensen helpen die al rond de armoedegrens zitten.

Een minder ingewikkelde overheid.

Op dit moment is het hele systeem van toeslagen, potjes, bijstand en uitkeringen dusdanig ingewikkeld dat men er in verdwaald of zelfs verzuipt. De brieven die je krijgt staan vol wollige taal, of je krijgt meerdere brieven over hetzelfde onderwerp met maar minimale verschillen. Mensen raken hierdoor in de war, de weg kwijt of weten niet wat er nu van ze verwacht wordt. Het gevolg is dat ze onbedoeld fouten maken, en zo dus geconfronteerd worden met schulden die voorkomen hadden kunnen worden.

Als je in de bijstand zit, zijn er veel regels maar die verschillen weer per gemeente. Een foutje is dan ook snel gemaakt als men vergeet iets heel wat vanzelfsprekend is te melden, of als in hun nieuwe gemeente na een verhuizing andere regels gelden dan in de oude.. Hun uitkering wordt dan teruggevorderd, met alle gevolgen van dien.

Ook is de overheid vaak slecht bereikbaar, sturen ze mensen van het kastje naar de muur of van loket naar loket, communiceren afdelingen onderling amper tot niet en is informatie niet altijd goed te vinden. Er worden grove fouten gemaakt door uitvoeringsinstanties waarvan de schuld bij de burger terecht komt en de oplossing lang op zich laat wachten. Daarnaast is vrijwel alles digitaal: als je geen internet, computer/laptop of smartphone hebt is de overheid onbereikbaar. Overheidsinstellingen dienen het voorbeeld te geven. De belastingdienst werkt zelf in drukke periodes veel met tijdelijke contracten om deze mensen na de piek weer op straat te zetten. Deze door de belastingdvoor werknemers op te bouwen.en

De ziektewet krijgt men per week. De WIA/IVA en de bijstand per maand, de WW binnen twee weken nadat je zelf je inkomsten hebt opgegeven. Alle toeslagen komen rond de 20e van de maand binnen, en de kinderbijslag elke 3 maanden. Als je van meerdere van deze regelingen je inkomen krijgt, dan ontstaat er een enorm onoverzichtelijke brij aan betalingen en afschrijvingen. Als je niet heel goed bent in het bijhouden van een huishoudboekje, door bijvoorbeeld laaggeletterdheid of dyscalculie, rol je binnen no time de problemen in.

Oplossing: brieven in normale taal, met duidelijke instructies wat er verwacht wordt van de ontvanger. Vaste betalingsperiodes voor alle regelingen. Minder regelgeving waardoor minder fouten worden gemaakt en het systeem ook echt simpeler wordt. Maar ook: ruimte voor fouten. Als men een foutje maakt, moet dit niet direct worden afgestraft met enorme boetes en het terugbetalen van een jaar aan toeslagen of ontvangen uitkering. Die fout moet dan wel onbewust gemaakt zijn en de gemeenten moeten hun vrijheid terugkrijgen om hier maatwerk toe te passen. Er moeten beter passende betalingsregelingen getroffen kunnen worden, in plaats van enkel en alleen over het dan lopende jaar.

Ophogen sociaal minimum en uitkeringen.

Op dit moment kan iemand met een laag inkomen simpelweg niet rondkomen zonder aanspraak te maken op alle potjes en toeslagen, met daarbij het risico op terugbetalen naast de volledige afhankelijkheid van de overheid. Dit moet voorkomen worden door het minimum omhoog te gooien: hogere normen, hogere lonen en hogere uitkeringen. En ook dan niet alleen het hoognodige maar realistisch zijn. Van een uitkering moet men dus ook kleine potjes kunnen sparen voor grotere uitgaven of een korte vakantie. Men moet een uitje kunnen doen of naar een sportclub kunnen gaan. Op die manier voorkom je dat er bij aanschaf van een nieuwe wasmachine een beroep moet worden gedaan op de overheid (bijzondere bijstand) of men een nieuwe schuld aangaat, en door het kunnen doen van uitjes of het op vakantie kunnen gaan zijn er grote gezondheidsvoordelen te halen.

De trap naar beneden moet korter.

Als je op dit moment ziek wordt en ervoor kiest om te blijven werken, is dit mogelijk. Hierbij lever je wel een deel van je salaris in, laten we zeggen 25%. Gaat je gezondheid dan verder achteruit en kom je alsnog ziek thuis te zitten, dan krijg je WIA: 70% van je laatstverdiende salaris. 70% van de overgebleven 75% dus. Dan ga je weer werken en krijg weer 70% hiervan, omdat je uit de WIA komt.

Was het werken nog een stapje te ver en val je weer terug, dan ga je weer naar 70% van je laatste salaris.

Een praktijkvoorbeeld:

Met een goede baan verdient A. 3000 euro per maand. Helaas krijgt A. een hartinfarct waardoor hij na een paar maanden revalidatie nooit meer dan 75% kan werken. Het salaris gaat daarom achteruit: nu verdient hij nog 'maar' 2250 euro per maand.

Helaas gaat het weer mis en A. krijgt een nieuw hartinfarct. Hij komt in de WIA terecht en ontvangt nu nog maar 1575 euro per maand. Omdat A. nog lang niet met pensioen gaat en graag wil werken, zoekt hij toch een nieuwe baan. Nu komt hij uit de WIA, heeft een gezondheidsrisico en dus zal hij niet meer op het niveau komen wat hij had: zijn salaris blijft op 70% van de WIA steken op 1102 euro per maand. Het eerste jaar wordt dit aangevuld door de Wia, maar na twaalf maanden wordt dit gestopt 'op administratieve gronden'.

Mocht A. weer een hartinfarct krijgen en uitvallen, dan begint de riedel opnieuw: 70% van het laatst verdiende loon. 771 euro, die door de overheid wordt aangevuld tot het sociaal minimum van 1130 euro per maand.

Zo kan iemand dus van 3000 euro per maand naar 1130 euro per maand zakken binnen een jaar tot twee jaar tijd, maar met de vaste lasten van die 3000 euro blijven zitten.

En dan heeft A. nog een modaal salaris en gaan we er nog vanuit dat A. alleenstaand is.

Heeft A. nog een inwonend, volwassen kind met een eigen inkomen of uitkering, dan zal zijn uitkering niet worden aangevuld.

Alle regelingen zijn gemaakt vanuit een eenzijdig perspectief: men moet werken.

Maar als dit niet kan of zoals in het voorbeeld van A. slecht is voor de gezondheid, dan zit men vast op het sociale minimum. Mensen met een beperkt arbeidsvermogen zitten vast in de bijstand met alle controles en beperkingen en balanceren op het randje van armoede als ze er al niet in zitten. Er is geen ruimte om tegenslagen op te vangen. Maar liefst 65% van de mensen die risico lopen op armoede, heeft een laag inkomen in de vorm van bijstand of een uitkering¹⁴. Dit zijn mensen die moeten leven op het absolute minimum zonder ook maar enige ruimte voor onverwachte kosten. Door die kortingen bij elke trede die ze naar beneden vallen, neemt de stress alleen maar toe, gaat de gezondheid achteruit en wordt de angst voor nog meer kortingen alleen maar groter. Men gaat toch aan het werk, maar valt daarna weer uit omdat bijvoorbeeld het tijdelijke contract niet verlengd wordt, of de gezondheid te wensen overlaat. Nog minder inkomsten, hogere zorgkosten, de sneeuwbal wordt groter en groter.

Oplossing: stop met al die kortingen. Zorg dat mensen niet van regeling in regeling vallen maar dat zij de ruimte krijgen om te herstellen, werk te vinden en hun leven weer op de rit krijgen. Met een klein beetje ruimte bespaar je een hele berg aan ellende - én kosten.

Toeslagen afschaffen.

Op dit moment deelt de belastingdienst 7,8 miljoen toeslagen uit, met een totale waarde van 17 miljard euro. Hiermee worden 5,9 miljoen huishoudens geholpen, zo'n 9 miljoen mensen¹⁵.

Zorgtoeslag: 4,6 miljoen huishoudens

Huurtoeslag: 1,5 miljoen huishoudens

---

¹⁴ Bron: Op weg naar een nieuwe armoedegrens; CBS, SCP & Nibud juni 2023

¹⁵ <https://www.overtoeslagen.nl/over-ons-werk/feiten-en-cijfers/toeslagen-in-aantallen-en-bedragen>

Kindgebonden budget: 1,0 miljoen huishoudens

Kinderopvangtoeslag: 0,7 miljoen huishoudens

In deze 17 miljard zijn de uitvoeringskosten nog niet meegenomen. Het is dus enkel en alleen wat er per jaar wordt uitgekeerd.

Het toeslagenstelsel is ingewikkeld, en hoewel recentere cijfers nog ontbreken is eerder al aangetoond dat er tussen 2012 en 2017 maar liefst 27 miljoen terugvorderingen zijn gedaan als het gaat om toeslagen. Dat zijn er 5,7 miljoen per jaar, op 7,8 miljoen uitgekeerde toeslagen. Als de cijfers ongeveer gelijk zijn gebleven, kan je er grofweg van uitgaan dat maar liefst 73% van de toeslagen geheel of gedeeltelijk moeten worden terugbetaald.

(Gedeeltelijk) arbeidsongeschikten moeten uit de bijstand.

Tienduizenden mensen die arbeidsongeschikt zijn, zitten in armoede door de WIA. Dat kopte EenVandaag vorig jaar na een oproep van de vakbonden¹⁶. De drempels om een arbeidsongeschiktheidsuitkering te krijgen zijn in Nederland extreem hoog. Je moet minimaal 35% tot 80% of hoger afgekeurd zijn, maar nog een redelijke kans op werk hebben wil je in de WIA terecht kunnen komen. Is die kans er niet en zit je boven de 80%, dan ga je naar de IVA tot je pensioendatum. Ben je minder dan 35% afgekeurd, moet je werken en krijg je geen uitkering¹⁷. Maar werkgevers staan niet te springen om mensen die een arbeidsbeperking hebben, alle regelingen en wetgeving ten spijt. Mensen verliezen hun baan, krijgen voor korte tijd WW en dan hebben ze nergens recht meer op. Gevolg: mensen komen in de bijstand.

Eenmaal in de bijstand komt er een sollicitatieplicht en moet je aan het werk als vrijwilliger, de zogenaamde tegenprestatie. Doe je dit niet, wordt je gekort op je uitkering. Hier kan je een uitzondering op krijgen, maar hiervoor moet je eerst weer een keuring ondergaan die de gemeente aanbiedt¹⁸.

De bijstand is geen vetpot: voor een echtpaar staat de bijstand netto op 1708 euro (sociaal minimum: 1580 euro), voor alleenstaanden op 1135 euro (sociaal minimum: 1130 euro). Dit is inclusief vakantiegeld¹⁹.

Omdat deze mensen een arbeidsbeperking hebben, kan je er vanuit gaan dat er ook hoge medische kosten binnen dit huishouden zijn. Vaak hebben deze mensen ook een huis met een 'lage' huur, maar een hoge energierekening door een gebrek aan isolatie.

Terugkomend op het verhaal in de inleiding, schat het Nibud in hun nieuwe berekening de kosten voor een acceptabel bestaan op 3100 euro per maand voor een gezin van 4. De uitkeringen zijn dus veel te laag om fatsoenlijk van rond te komen en staan een eventueel herstel of terugkeer op de arbeidsmarkt in de weg. Ook is de bijstand helemaal niet bedoeld voor deze groep, vanwege de strenge voorwaarden en de geringe kans om er ook weer uit te komen.

Daarom: mensen met een arbeidsbeperking moeten uit de bijstand. De eisen voor de IVA of WGA moeten soepeler en mensen moeten de ruimte krijgen te herstellen voor zij onder allerlei verplichtingen gaan vallen. Mensen met een handicap of chronische ziekte moeten de rust krijgen dat zij niet continu herkeurd worden terwijl er in de situatie niets verandert. Er moet een ademruimte komen zodat mensen kunnen herstellen. De bijstand biedt daar geen ruimte voor, maar ook de WIA niet.

---

¹⁶

<https://eenvandaag.avrotros.nl/item/tienduizenden-mensen-die-arbeidsongeschikt-zijn-leven-in-armoe-de-door-de-wia-menselijke-maat-is-ver-te-zoeken/>

¹⁷ <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/wia/vraag-en-antwoord/wia-recht-op-uitkering>

¹⁸

[https://uitkering-gestopt.nl/bijstandsuitkering-en-arbeidsongeschiktheid/#:~:text=Afgekeurd%20en%20bijstand,van%20\(vrijwilligers\)werk.](https://uitkering-gestopt.nl/bijstandsuitkering-en-arbeidsongeschiktheid/#:~:text=Afgekeurd%20en%20bijstand,van%20(vrijwilligers)werk.)

¹⁹ bron: Rijksoverheid, Uitkeringsbedragen per 1 januari 2023

Leg de schuldenindustrie aan banden.

In 2020 heeft de Rabobank laten berekenen wat de kosten zijn van problematische schulden. Dit zijn hogere schulden, die in een periode van 5-6 jaar pas opgelost worden. Totale som aan openstaande schulden: 3 miljard. Totale kosten voor budgetcoaches, wijkbemiddelaars, schuldhulpverleners, projectmanagers, schuldmaatjes enz: 17 miljard. Welk deel van die 3 miljard ook daadwerkelijk geïnd wordt hierdoor: enkele miljoenen²⁰.

Opvallend is, dat de NVVK het juist weer anders uitgerekend heeft: zij stellen dat elke euro die men inzet aan het helpen van mensen in schulden, de maatschappij weer 2 euro oplevert. Verschil is wel dat zij enkel en alleen kijken naar de hulpverlening zelf²¹.

Het hebben van schulden is een industrie geworden. Door het opkopen van schulden verdienen bedrijven enorme bedragen (één bedrijf was goed voor 10% van alle rechtszaken voor het innen van een schuld²²) aan mensen die een betalingsachterstand hebben. Een achterstand van nog geen 50 euro kan zo oplopen tot ruim 3000 euro²³. In 2019 hadden enkel en alleen de leden van de KBvG, de branchevereniging voor gerechtsdeurwaarders, een omzet van 318,2 miljoen²⁴. Per uur vonden er 2 ontruiming van woningen plaats. Er waren 244.000 rekeningen waar beslag op was gelegd. De totale hoofdsom van de afgesloten dossiers van dat jaar bedroeg 5,9 miljard euro. Malafide bewindvoerders kunnen zonder enig toezicht duizenden euro's wegsluizen van mensen in een zeer kwetsbare positie^{25 26 27}.

In het verleden zijn er al diverse maatregelen genomen, maar de handel is er niet door gekrompen. Daarom moet het opkopen van (oude) schulden door derden verboden worden of aan zeer strenge eisen gaan voldoen. De verjaring van een schuld moet beter geregeld worden, en de overheid moet van haar uitzonderingspositie gehaald worden om alsnog de rekening te kunnen innen als het gaat om mensen die de schuldhulpverlening of WSNP hebben doorlopen. De beslagvrije voet moet omhoog en het moet onmogelijk worden om als één bedrijf niet akkoord gaat met een voorstel, de schuldhulp niet door kan gaan. Bedrijven moeten daarom verplicht worden mee te werken aan het schuldhulptraject. De maandelijkse boete na het niet kunnen betalen van de zorgpremie moet verdwijnen.

---

²⁰ <https://www.argumentenfabriek.nl/media/3729/minder-schade-door-schuld.pdf>

²¹

<https://www.nvvk.nl/library/download/urn:uuid:d914ff5b-1cea-46e8-b2d2-6ebfddadf01d/20220420+onderzoeksrapport+meetbare+en+merkbare+waarde+van+financiering+en+hulpverlening.pdf>

²² <https://www.platform-investico.nl/dossiers/de-handel-schulden/>

²³ <https://www.platform-investico.nl/dossiers/de-handel-schulden/>

²⁴

<https://schuldenintijdenvancorona.nl/de-kosten-en-baten-van-de-schuldenindustrie/#:~:text=De%20omzet%20in%202019%20bedroeg,zijn%20er%20daadwerkelijk%205.000%20uitgevoerd.>

²⁵ <https://www.bnnvara.nl/kassa/artikelen/veel-geduceerde-door-bewindvoerders>

²⁶

<https://www.nhnieuws.nl/nieuws/321140/aangifte-tegen-bewindvoerder-uit-huizen-die-verdacht-wordt-van-fraude>

²⁷

<https://nos.nl/artikel/2394957-18-maanden-cel-geest-tegen-bewindvoerder-voor-stelen-tonnen-van-clienten>

De schuldenaar moet beter beschermd worden tegen de schuldeiser, zo moet de stap van minnelijke incasso naar de deurwaarder onderbroken kunnen worden door een verplicht hulpaanbod.

Wantrouwen moet plaats maken voor vertrouwen.

Een heel groot deel van armoede kan voorkomen worden als wantrouwen plaatsmaakt voor vertrouwen. Zowel in de beeldvorming als in de regelgeving gaat men ervan uit dat er misbruik gemaakt wordt van de regelingen, terwijl dit in de praktijk vrijwel niet voorkomt:

In slechts 0,2% van de uitkeringen²⁸ ontdekte men dat er sprake was van fraude. Dit zijn cijfers uit 2016, waarin 77 miljard werd uitgegeven aan uitkeringen, en men 120 tot 150 miljoen euro aan fraude heeft ontdekt. Hiervoor zette het UWV maar liefst 240 medewerkers in, die op jaarbasis zo'n 12 miljoen euro kosten.

Het gemiddelde fraudebedrag per uitkering is 17 euro, en dit bedrag is zo laag omdat het verkeerd invullen van een formulier ook al als fraude wordt gezien.

In 2019 ontvingen 413.000 mensen een bijstandsuitkering. In 29.000 gevallen (7%) werd hier 'fraude' ontdekt - men voldeed niet aan de inlichtingenplicht²⁹. Of dit bewust of onbewust was, is nergens na te trekken. Maar sinds de gemeenten de plicht hebben alles terug te vorderen, in plaats van de bevoegdheid, neemt het aantal beroepszaken toe.

Ook is het in een aantal gemeenten mogelijk om anoniem een vermoeden van bijstandsfraude te melden, waarop een gemeente vaak hard ingrijpt. De roep om de ruimte om een foutje te maken wordt vaak aangenomen in beleid, maar in de praktijk niet uitgevoerd, omdat het door de wetgeving ook niet kan: die stelt dat een gemeente altijd móet ingrijpen, en geen ruimte heeft voor een eigen afweging.

Hoewel als een paal boven water staat dat men geen geld moet ontvangen waar men geen recht op heeft, zijn de cijfers dusdanig laag dat de maatregelen buiten proportie zijn en de mensen die afhankelijk zijn van een uitkering, hier onevenredig hard door worden geraakt waardoor de armoede in Nederland alleen maar groeit. De toeslagenaffaire³⁰ en recenter de onthulling over het gebruikte algoritme bij het UWV³¹ zijn goede voorbeelden van hoe regelgeving en inzet door kunnen slaan in de zoektocht naar fraude, en de ellende die het met zich meebrengt voor de mensen die hier slachtoffer van zijn.

Maar uit verschillende experimenten blijkt, dat als men wat meer geld te besteden heeft, ze zelf heel goed weten hoe ze hun leven weer op de rit moeten krijgen³². In theorie zou het dus zo zijn, dat als mensen meer vertrouwen krijgen, minder regeldruk en wat extra geld, zij sneller uit de uitkering zullen stromen richting een betaalde baan.

---

²⁸

<https://www.rtlnieuws.nl/economie/column/41401/factcheck-het-onnodige-fiasco-rond-uitkeringsfraude>

²⁹

<https://www.binnenlandsbestuur.nl/sociaal/gemeenten-sanctioneren-bijstandsfraude-op-grote-schaal>

³⁰ <https://nl.wikipedia.org/wiki/Toeslagenaffaire>

³¹ <https://nos.nl/artikel/2482915-uwv-verzamelde-illegaal-gegevens-van-uitkeringsgerechtigden>

³²

<https://www.trouw.nl/binnenland/geef-kwetsbare-jongeren-gratis-geld-en-ze-krijgen-hun-leven-op-de-ri-t~bec4629c/>

Toch is ons systeem daar niet op ingericht en worden dergelijke initiatieven alleen maar bekeken met een zeer sceptische blik en het stempel 'gratis geld'. Men is bang dat als de uitkeringen te hoog zijn, mensen niet meer aan het werk gaan.

In de praktijk is geld niet de enige reden waarom mensen werken. Het geeft ook een sociaal leven, meer zelfvertrouwen en een goede invulling van de dag. Het maakt mensen gelukkiger als zij een leuke baan hebben en een nuttige bijdrage kunnen leveren.

Ja, er is een groep mensen die het prima vindt om in de bijstand te zitten. Vaak zijn dit mensen die murw geslagen zijn door het systeem of een zwaar verleden achter de rug hebben. Voor deze mensen, die in beleidsjargon het 'granieten bestand'³³ worden genoemd, wordt regeling na regeling opgezet om ze aan het werk te krijgen, terwijl rust deze mensen veel meer zal helpen dan de continue drang om ze aan het werk te krijgen, de controle en de beperkingen. Ook is er een steeds groter wordende groep waarvoor het niet loont om aan het werk te gaan; zij zullen dan achteruit gaan in inkomen³⁴.

In het kader van vertrouwen: laat deze mensen, accepteer hun keuze. Het heeft geen zin om vele miljoenen te steken in iemand die daar weinig baat bij heeft. Efficiënter en goedkoper is het om de mensen die wel willen te begeleiden en de rest heeft vooral geduld nodig. Geef mensen vertrouwen, rust en ruimte en ze komen vanzelf. Lichte dwang werkt beter dan keiharde afstraffing waarvan nu al duidelijk is dat het alleen maar averechts werkt³⁵.

Zorg dat regelingen niet direct van fraude uitgaan maar van vertrouwen.

Ja, fraude moet bestreden worden en mensen die er misbruik van maken, zullen er altijd zijn. Calculeer dit in als een risico. Bij ontdekking van fraude vorder je het terug met een boete erbovenop.

Let wel: de fraude moet eerst bewezen zijn en het bewijsmateriaal hiervoor moet goed onderbouwd zijn en zwaar.

Bouw desnoods een rechterlijke toets in voor instanties grote bedragen terug mogen vorderen. Maar laat al die mensen, die 99,8% die de uitkering/toeslag wel nodig hebben niet het slachtoffer worden van de roep om steeds strengere regels voor de andere 0,2%.

Laat werken lonen.

De tweede groep mensen die in de bijstand blijft plakken zijn mensen waarbij het gaan werken simpelweg niet loont omdat zij dan terugvallen in inkomsten. De cijfers rondom het aantal mensen in de bijstand dalen al jaren op rij. Toch blijft het aantal mensen in armoede groeien, net als het aantal mensen met een WGA, WaJong of WW uitkering. Het overgrote deel van deze mensen werkt volledig of gedeeltelijk. Aangezien het aantal mensen dat langdurig in de bijstand zit ook blijft stijgen³⁶, kan je uit deze cijfers voorzichtig opmaken dat

---

³³ <https://www.bijstandsblues.nl/granieten-bestand/>

³⁴

<https://www.ad.nl/economie/selma-is-langdurig-werkloos-liever-voor-altijd-in-de-bijstand-dan-deze-opnieuw-aanvragen~acb783cd/>

³⁵ <https://www.zorgwelzijn.nl/op-eigen-kracht-uit-armoede-lukt-niet-1431666w/>

³⁶

<https://esb.nu/helpt-bijstandsgerechtigden-zit-minstens-vijf-jaar-in-de-bijstand/#:~:text=Het%20aantal%20mannelijke%20langdurige%20bijstandsontvangers,van%2038%20naar%2043%20procent.>

het aantal werkende armen dus stijgt, en dat het voor een aantal mensen in de bijstand niet loont om hieruit te stappen, of dat het steeds moeilijker wordt eruit te komen.

Werken moet dus lonen. De armoedeval moet voorkomen worden. Als mensen vanuit de bijstand naar een betaalde baan gaan, vallen veel voordelen weg en moeten zij opeens ook meer premies en belasting gaan betalen. Hierdoor houden zij onderaan de streep minder over dan wanneer ze een uitkering krijgen. Door de belasting op lage inkomens te verlagen (en deze op hoge inkomens te verhogen) zal werken meer gaan lonen en is de stap ook makkelijker te maken, omdat het écht een stap vooruit is.

Concrete actiepunten:

- Geef mensen de ruimte voor een foutje
- Stop met het terugvorderen van volledige uitkeringen en boetes
- Stop (anonieme) kliklijnen voor (bijstands)fraude.
- Herzie de WIA en maak deze eerlijker voor mensen met lage inkomens.
- Trek de inkomstenbelasting recht waardoor werken gaat lonen en mensen geen armoedeval maken op het moment dat zij werk aannemen.
- Schaf de kostendelersnorm af. Ook boven de 27 jaar.

Maatregelen.

Veel dingen die bij 'preventie' al genoemd zijn werken ook door in de maatregelen voor de mensen die al rond de armoedegrens leven. Een stukje vertrouwen, een fatsoenlijk inkomen en het wegnemen van de angst voor terugbetalingen of het verder dalen van het inkomen zullen veel mensen al helpen om zich van de rand terug te bewegen richting een goed inkomen en een betaalde baan. Een beter bereikbare en begrijpbare overheid en het aan banden leggen van de schuldenindustrie zullen door deze groep ook zeker worden toegejuicht.

Maar er kan meer worden gedaan:

- Stop met alle projecten om mensen uit de bijstand weer te stimuleren aan het werk te gaan maar blijf wel hulp bieden wanneer zij zelf initiatief tonen.
- Stop met het korten van uitkeringen bij het niet voldoen aan bepaalde eisen.
- Halveer de papierwinkel.

Mensen in armoede missen de energie en mogelijkheid om op de lange termijn te denken, pleiten wetenschappers al in 2013³⁷. Niet doordat ze dom zijn maar doordat de armoede hun denkvermogen opslokt. Toch is al het beleid wat sindsdien is voorgesteld en ingevoerd gericht op lange termijn denken binnen een korte periode en het nog verder belasten van de mensen in de doelgroep.

Onderwijs, nieuwe potjes, nieuwe regelingen, nieuwe eisen, sollicitatieplicht.

Mensen in armoede hebben grofweg gezien de ruimte in hun hoofd niet om daar mee aan de slag te kunnen, omdat ze alleen maar op de korte termijn kunnen denken: de volgende maaltijd, de volgende rekening, halen ze het einde van de maand wel?

Wat zij dus nodig hebben is: meer ruimte, meer rust, een plek waar ze met vragen terecht kunnen én vertrouwen

Stop daarom met alle projecten om mensen weer aan het werk te krijgen.

Die banenmarkt met vrolijke flyers waar ze verplicht naar toe moeten, de (online) trainingen voor het schrijven van goede brieven en keurige CV's, de omscholing. Niet dat ze niet nodig zijn maar als deze pas later in het traject komen zullen ze pas echt nut hebben omdat de doelgroep er ook daadwerkelijk mee aan de slag kan.

De problemen die ze op dat moment hebben moeten eerst worden opgelost om een goede basis voor een leven in evenwicht te creëren.

Een traject moet niet gericht zijn op enkel en alleen werk maar standaard uit de volgende stappen bestaan:

- Over voldoende financiële middelen beschikken.
- Het in kaart brengen van schulden en hiervoor afspraken maken.
- In beeld brengen welke andere problemen er op de achtergrond spelen en deze aanpakken. Actieplan maken: wie doet wat?

---

³⁷

<https://decorrespondent.nl/511/waarom-arme-mensen-domme-dingen-doen/cdce5ea3-e5cf-0fa9-0d3b-a03cb45859e9>

- Het in kaart brengen van arbeidsverleden, beperkingen en motivatie: waar komt de persoon vandaan, wat zijn de struikelblokken en wat wil de persoon graag. Wat heeft de persoon nodig om dit te bereiken?
- Het begeleiden en ondersteunen in de zoektocht naar werk d.m.v trainingen.
- Het blijven begeleiden tot het hele traject incl. betalingsregelingen is afgerond.

Op deze manier ontstaat er rust en een solide basis om iemand succesvol aan het werk te krijgen en deze ook te laten behouden. Zo voorkom je dat de persoon op de korte termijn weer opnieuw terug moet vallen op een sociale voorziening en op de langere termijn in het eigen levensonderhoud kan blijven voorzien. De begeleiding zal moeten plaatsvinden zolang als de persoon nog afspraken heeft over schulden en/of andere zorg.

Om deze aanpak een succes te maken zullen gemeenten, schuldhulpverlening, maatschappelijk werk, UWV, regering, schuldeisers, GGZ en arbeidsdeskundigen samen moeten gaan werken. Om dit overzichtelijk te houden voor de doelgroep moet er vanuit dit multidisciplinaire team één contactpersoon zijn. Ook kan pas aan de volgende stap begonnen worden als de vorige stap is afgerond en het stukje 'bandbreedte', zoals de wetenschappers het noemen, is vrijgemaakt voor deze volgende stap.

Stop met het korten van uitkeringen bij het niet voldoen aan de eisen.

Als men in de bijstand zit, heeft men rechten en plichten die uiteraard geheel terecht zijn. Maar mocht je hier om een of andere reden niet aan houden, dan wordt je direct gekort op je uitkering. Zo staat het ook op de site van de Rijksoverheid³⁸; Doe het, anders word je gekort. Je enige recht: het ontvangen van de uitkering, mits je aan de eisen en plichten voldoet.

Die plichten zijn algemeen geformuleerd: aangeboden werk moet worden aangenomen (ook als het niet passend is) en je moet het zien te behouden, je moet je inschrijven bij een uitzendbureau als dat verzocht wordt (in de praktijk is dat altijd je eerste opdracht), je moet actief werk zoeken in de gemeente waar je gaat wonen als je gaat verhuizen, je moet bereid zijn maximaal 3 uur per dag te reizen, of eventueel te verhuizen voor een nieuwe baan als het binnen die 3 uur niet haalbaar is, je moet er alles aan doen om je benodigde kennis en vaardigheden te krijgen en te behouden, je moet meewerken aan wat de gemeente je aanbiedt als dit gericht is op 'arbeidsinschakeling' (wat dat ook moge zijn), je moet zorgen dat je uiterlijke verzorging, kleding of voorkomen het vinden van werk niet belemmert. | Je hebt een re-integratieplicht, je bent verplicht een tegenprestatie te leveren, je moet meewerken aan dat wat de gemeente van je vraagt (huisbezoek, onderzoeken), je hebt een identificatieplicht, een inlichtingenplicht en een taaleis (je moet goed Nederlands kunnen). Verder mag je een ambtenaar niet onheus bejegenen, en moeten vakanties (niet langer dan 28 dagen per jaar, incl. feestdagen) worden goedgekeurd door de gemeente nog voor je op reis kan.

---

³⁸

<https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/bijstand/vraag-en-antwoord/wat-zijn-mijn-rechten-en-plichten-in-de-bijstand>

Voldoe je niet aan al deze eisen, dan móét de gemeente je uitkering korten als het voor de streep staat, en kán je gekort worden als het na de streep komt. De enige uitzonderingen op de arbeidsplicht zijn als je jonge kinderen hebt en er is geen opvang, of als je duurzaam en volledig arbeidsongeschikt bent (en daarmee niet onder de WGA valt).

De gemeenten vullen zelf in wat er wel of niet onder deze plichten valt, en in welke mate zij iets goed vinden of niet. Gevolg: willekeur, onzekerheid en veel onduidelijkheid. Waar in de ene gemeente het wel mag, zal een andere gemeente keihard optreden.

Het enige wat je hiermee bereikt, is dat mensen nog meer druk op hun schouders voelen en alleen maar meer angstig worden voor het maken van een foutje. Tel dit op bij de financiële druk, het niet rondkomen en andere problematiek die er al spelen en het is een recept voor mislukking en een open veld voor mensen die misbruik willen maken van deze groep.

Daarom: schaf de verplichtingen af. Ga er met de stofkam doorheen, schrap al die vrij interpreteerbare eisen en maak er een overzichtelijk geheel van die geldt voor alle gemeenten. In lijn met de eerdere, integrale aanpak die al genoemd is: 1 ding tegelijk. Eerst ademruimte, dan pas verplichtingen tot werken. En als er dan verplichtingen komen, moeten deze niet op meerdere manieren interpreteerbaar zijn.

Zo is voor iedereen duidelijk wat er verwacht wordt en deze eisen ook haalbaar en fatsoenlijk zijn, en wordt een stuk angst voor korting op de uitkering meegenomen. Die ruimte kan weer worden gebruikt om het doel te bereiken: uit de bijstand komen.

Halveer de papierwinkel.

Een hoop mensen weten niet of ze recht hebben op inkomensondersteuning. Voor mensen die wel weten waar ze recht op hebben, is het vaak ingewikkeld om toeslagen aan te vragen. En landelijke en lokale overheden hebben moeite om mensen te bereiken die er recht hebben op ondersteuning. Hierdoor krijgt niet iedereen waar hij of zij recht op heeft.

Dit schrijft het Nibud op haar website³⁹ als het gaat om de vele regelingen en potjes die de overheden hebben opgezet om mensen tegemoet te komen. Ook in andere onderzoeken die al eerder in dit manifest zijn aangehaald komt regelmatig naar voren dat het voor mensen te ingewikkeld is om een subsidie of toeslag aan te vragen. Veelal doen gemeenten dit om geld te besparen (minder aanvragen = meer geld over), maar onderaan de streep kost het alleen maar geld.

Het aanvragen hiervan moet dus simpeler worden, en minder papierwerk behelzen. Ook moeten aanvragen zowel digitaal als fysiek gedaan kunnen worden, met eventuele hulp als men het zelf niet kan. De taal moet simpel zijn, de informatie behapbaar en men moet niet meer vragen dan daadwerkelijk nodig is.

Een voorbeeld: op dit moment moet je bij het aanvragen van de bijstand, al je inkomsten en uitgaven over een bepaalde periode voor je aanvraag overleggen en verantwoorden. Kan je dit niet, dan kan je aanvraag geweigerd worden. Door dit soort eisen groeit de angst dat men

---

³⁹ <https://www.nibud.nl/dossiers/inkomensondersteuning-door-de-overheid/>

afgewezen wordt omdat een ambtenaar oordeelt dat jij niet goed met je geld bent omgegaan. Gevolg: mensen vragen het niet aan en vallen buiten het zicht, in armoede.

Daarnaast zal een minder ingewikkelde aanvraag van veel minder potjes en toeslagen het vele malen goedkoper maken in de uitvoering.

Nazorg.

Leven in armoede laat enorme sporen na. Op het moment dat men dan ook wat meer lucht krijgt zal er psychisch ook nog wat meer lucht moeten komen.

Nazorg zal dan ook onderdeel moeten worden van de armoedebestrijding.

Op het moment dat iemand vanuit een laag inkomen komt, kan deze onder begeleiding van een maatschappelijk werker er aan werken om te voorkomen dat er een terugval komt.

Omdat deze zorg als betuttelend gezien kan worden, is deze wel vrijwillig en niet-intensief; eens per kwartaal een gesprek met een coach/maatschappelijk werker en tussendoor op aanvraag van de zorgvrager.

Ook moet er oog zijn voor de rest van het gezin; met name de kinderen die er tot jaren later nog schade van kunnen ondervinden.

Bij schuldhulpverlening is nazorg al een verplicht onderdeel van het traject. Wat ons betreft is nazorg de waarborg waarin voor de hulpvrager maar ook diens schuldeisers wordt bestendigd wat bereikt is in het hulptraject; een duurzaam financieel stabiele toekomst. De nazorg kan zo kort als kan, zo lang als nodig. Van meekijken met de belastingaangifte tot blijvend onder bewind en alles wat daartussen zit aan begeleiding moet onderwerp zijn in de afronding van een hulptraject.

Financieel

Een heel stelsel van sociale zekerheid gooi je niet zomaar om. Het verhogen van uitkeringen en lonen, het uitgebreider maken van het re-integratietraject en het incalculeren van de mensen die niet in beweging zijn te krijgen, hebben allemaal financiële gevolgen en flinke prijskaartjes.

Maar de kosten van het huidige systeem en de gevolgen hiervan blijven alleen maar oplopen. En niet alleen de kosten in geld, ook de kosten van onbenut talent, welvaart, geluk en gezondheid zijn hoog.

In 2023 keren we 17 miljard aan toeslagen uit.
24,2 miljard ging naar de uitkeringen via het UWV.
11,9 miljard werd er uitgekeerd aan bijstand.

In 2020 werd er 17 miljard uitgegeven aan bijstand voor schulden voor een bedrag van 3 miljard. Maar enkele miljoenen hiervan werden ook daadwerkelijk geïnd over een periode van 5-6 jaar per schuld⁴⁰.

In de schuldenindustrie ging er in 2021 een bedrag van 14,6 tot 20,4 miljard euro om. Van alle mensen die minder dan 5000 euro schuld hadden, vroeg maar 7% schuldhulpverlening aan. 70% van die mensen leefde op of onder het sociaal minimum. Maar de helft kreeg ook daadwerkelijk een schuldhulptraject. Recente cijfers over de kosten van schuldhulp zijn nergens te vinden maar liggen naar schatting op bijna 2 ton per persoon.

De kosten voor de gezondheidszorg, de schulden die niet meer te innen zijn, de kosten voor alle fondsen en potjes die gemeenten hebben, de kosten voor GGZ, de kosten voor inzet van rechtbanken, deurwaarders, bewindvoerders, WSNP, uithuisplaatsingen, jeugdzorg en maatschappelijk werk die direct te koppelen zijn aan armoede zijn allemaal niet bekend, maar lopen in de vele miljarden.

Mensen een fatsoenlijk inkomen geven zou rond de 4 miljard kosten. Een nieuw systeem zou vele miljarden besparen. Niet alleen in geld, maar ook in gezondheid. Want een feit is: mensen in armoede leven 7 jaar korter, waarvan 10 jaar in minder goede gezondheid⁴¹.

---

⁴⁰ <https://www.willemsincasso.nl/nieuws/17-miljard-kosten-3-miljard-problematische-schulden>

⁴¹ <https://npokennis.nl/story/523/waarom-leven-mensen-in-armoede-korter>

Afkortingen:

WGA:	Werkhervatting Gedeeltelijk Arbeidsgeschikten
WIA:	wet Werk en Inkomen naar Arbeidsvermogen
IVA:	Inkomensvoorziening Volledig Arbeidsongeschikten
UWV:	Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen
WW:	Werkloosheidswet
WSNP:	Wet Schuldsanering Natuurlijke Personen
WaJong:	Wet arbeidsongeschiktheidsvoorziening Jonggehandicapten
WAO:	Wet arbeidsongeschiktheidsverzekering
WAZ:	Wet arbeidsongeschiktheidsverzekering Zelfstandigen
IOW:	Inkomensvoorziening Oudere Werklozen
SCP:	Sociaal Cultureel Planbureau
CBS:	Centraal Bureau voor de Statistiek
NVVK:	Branchevereniging voor schuldhulp en financiële dienstverlening

